

**BLOK II. Základy trestní odpovědnosti,
základy občanského práva-osoby, věcná
práva, dědění
(25. 11. 2023)**

JUDr. Michal Márton, Ph.D.

Trestní odpovědnost

právní předpis

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

přichází v úvahu tehdy, když dojde k narušení společenských vztahů chráněných trestním právem. Vznik odpovědnosti je představován vznikem povinnosti strpět a nést sankci za spáchaný trestný čin.

Základem trestně právní odpovědnosti je protiprávní jednání pachatele, za které lze uložit trestní sankci (trest, ochranné opatření, jejich kombinaci).

Trestný čin (§ 13 TZ)

-protiprávní čin, který zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně

-formální pojetí trestného činu

-korektiv společenské škodlivosti (§ 12 odst. 2 TZ)

-zásada subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 TZ)

Trestní odpovědnost

kategorizace trestných činů

- **přečin** – všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, za něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do 5 let
- **zločin** – všechny trestné činy, které nejsou přečiny
- **zvlášť závažný zločin** – trestný čin, za něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 10 let

Trestní odpovědnost

= předpoklady trestní odpovědnosti

Objektivní předpoklady:

- **protiprávnost jednání,**
- **škodlivé následky** protiprávního jednání,
- **příčinný vztah** mezi protiprávním jednáním a škodlivým následkem.

Subjektivním předpokladem trestní odpovědnosti je pak zpravidla **zavinění**.

Trestní odpovědnost

Mezi **zákonými znaky trestných činů** můžeme rozlišovat:

- **obecné znaky trestných činů**, které jsou společné pro všechny trestné činy bez rozdílu,
- **zákoné znaky skutkové podstaty**, které slouží k individualizaci vždy konkrétního trestného činu.

K **obecným zákoným znakům** přestupků patří, že jde o jednání:

- protiprávní,
- společenská škodlivost

Ke **znakům, které charakterizují jednotlivé skutkové podstaty** trestných činů patří jejich:

- objekt,
- objektivní stránka
- subjekt,
- subjektivní stránka.

Trestní odpovědnost

Znaky skutkové podstaty trestného činu

➤ Objekt

jevy a společenské vztahy, proti nimž směřuje protiprávní jednání, přičemž tyto jevy a vztahy jsou chráněny zákonem.

objekt obecný – obecný zájem na nepáchání trestných činů

objekt druhový – ochrana druhově stejných společenských zájmů (názvy hlav zvláštní části trestního zákoníku), např.

- trestné činy proti životu a zdraví
- trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti
- trestné činy proti majetku
- trestné činy hospodářské
- trestné činy obecně nebezpečné atp.

objekt individuální – objekt, jež chrání konkrétní ustanovení zvláštního zákona

objekt konkrétní – objekt dotčený konkrétním trestným činem konkrétního pachatele

Trestní odpovědnost za přestupky

Znaky skutkové podstaty trestného činu

➤ Objektivní stránka

protiprávní jednání jako akt volního chování, jeho škodlivý následek a tzv. **kauzální nexus** (příčinný vztah mezi jednáním a následkem).

Jednání – projev vůle pachatele trestného činu navenek aktivním **konáním** (trestné činy komisivní), nebo **nekonáním** (pravé omisivní trestné činy)

Dále existují trestné činy, jež spáchat jak jednáním, tak i **opominutím jednání, k němuž byl pachatel povinen** (nepravé omisivní).

Následek - porušení/ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem (trestné činy poruchové/ohrožovací)

Účinek = změna na hmotném předmětu útoku

Trestní odpovědnost

Znaky skutkové podstaty trestného činu

➤ Subjekt

tj. ten, kdo trestný čin spáchá, obecným předpokladem postavení subjektu trestného činu je jeho způsobilost k právní odpovědnosti.

Postih za trestný čin může být uplatněn jen vůči subjektu, kterým je **odpovědná fyzická osoba a právnická osoba.**

Odpovědnost za trestný čin je podle platné právní úpravy vyloučena u osob, které spáchaly trestný čin **před dovršením 15 let věku**. Za subjekt trestného činu není považována ani osoba, která spáchala trestný čin **ve stavu nepřičetnosti**, pokud se však do tohoto stavu nepřivedla (byť z nedbalosti) požitím alkoholu nebo užitím jiné návykové látky.

Trestní odpovědnost

Znaky skutkové podstaty trestného činu

Stav nepřičetnosti – duševní porucha v době páchání trestného činu, která osobě znemožňuje rozpoznat protiprávnost činu (absence rozumové složky) nebo ovládat své jednání (absence volní složky)

A co vliv alkoholu..?

zjišťuje se stav pachatele před aplikací návykové látky a vliv aplikace návykové látky na přičetnost pachatele

- actio libera in causa dolosa (svobodné ve své příčině) = pachatel se opil na kuráž, aby spáchal trestný čin = odpovědnost podle obecných zásad za úmyslný trestný čin (§ 360/2 tr. zákoníku)
- actio libera in causa culposa = pachatel spáchá nedbalostní trestný čin a jeho nedbalost spočívá v užití návykové látky, v důsledku čehož se vedl do stavu nepřičetnosti, ať už úmyslně či nedbalostně, bude odpovědný podle obecných zásad za nedbalostní trestný čin (§ 360/2 tr. zákoníku)
- opilství (rauchdelikt) = spáchá v důsledku opilosti čin jinak trestný, u něhož není dáno zavinění (§ 360/1 tr. zákoníku)

Naše právní úprava nevyklučuje, aby subjektem trestného činu byl někdo jiný než český státní občan. Může jím být i **cizinec** nebo **bezdomovec** („kdo...“) – **obecný subjekt**

Konkrétní subjekt = je nositelem zvláštní vlastnosti (rodič)

Speciální subjekt = je nositelem zvláštní způsobilosti nebo postavení (veřejný činitel, svědek)

Trestní odpovědnost

Znaky skutkové podstaty trestného činu

➤ Subjektivní stránka

je u každého trestného činu představována zejména zaviněním, vyjadřujícím vnitřní psychický vztah subjektu k předmětnému protiprávnímu jednání a jeho následku.

Právní úprava trestných činů je koncipována na principu **zavinění**, přičemž k naplnění skutkových podstat trestných činů je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačuje zavinění z nedbalosti (§ 13 odst. 2 TZ)

Úmysl přímý » pachatel **chtěl** svým jednáním **porušit** nebo **ohrozit** zájem chráněný zákonem.

Úmysl nepřímý » pachatel **věděl, že** svým jednáním **může ohrozit** zájem chráněný zákonem, a pro případ, že jej poruší nebo ohrozí, **byl s tím srozuměn**.

Trestní odpovědnost

Znaky skutkové podstaty trestného činu

➤ Subjektivní stránka

Nedbalost vědomá » pachatel **věděl**, že svým jednáním může způsobit určité následky, ale bez přiměřených důvodů **spoléhal** na to, že je nezpůsobí.

Nedbalost nevědomá » pachatel **nevěděl**, že svým jednáním může způsobit škodlivé následky, ač vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům to **vědět měl a mohl**.

Hrubá nedbalost – přístup pachatele k náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem.

Srozumění – smíření pachatele s tím, že způsobem stanoveným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

= okolnosti, které tu jsou v době spáchání trestného činu a které způsobují, že čin není trestným, protože **není protiprávní**

- **krajní nouze**
- **nutná obrana**
- **svolení poškozeného**
- **přípustné riziko**
- **oprávněné užití zbraně**

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Krajní nouze

jednomu zájmu chráněnému trestním zákonem hrozí porucha, která může být odvrácena jen poruchou druhého zájmu

k činu je oprávněn každý, i ten, jehož zájmy ohroženy nejsou (pomoc v nouzi)

Odvrácení nebezpečí

- hrozící zájmu chráněného trestním zákonem = útok na objekt
- nebezpečí hrozí přímo = vývoj událostí směřuje rychle k poruše, nebo sice nepokračuje, ale jsou splněny všechny podmínky pro to, aby porucha nastala a splnění zbývajících je věcí náhody, která se může kdykoli a s velkou pravděpodobností stát
- nebezpečí není možno odvrátit jinak (subsidiarita) = zraněného může odvést řidič, který není podnapilý, rozbití okénka namísto vstupních dveří chaty, preference útěku před útokem, pokud je možný
- **nutno posoudit, zda nebezpečí bylo možno odvrátit ještě před porušením zájmu chráněného trestním zákonem, kterému nebezpečí hrozilo**
- ten, komu hrozí, je není povinen snášet (voják, plavčík, hasič) = podmínku je však nutno vykládat vždy s ohledem na konkrétní podmínky (velitel horské služby neposkytne záchranu bez patřičné výbavy)

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

- princip proporcionality = nesmí být způsoben následek stejně závažný nebo závažnější než ten, který hrozil, tzn. **nelze připustit záchranu jednoho zájmu chráněného trestním zákonem obětováním rovnocenného zájmu**

Exces z krajní nouze

Intenzivní exces – způsobený následek je stejně závažný nebo závažnější než ten, který hrozil

Extenzivní exces – jednání nebylo provedeno v době, kdy nebezpečí bezprostředně hrozilo (předtím nebo potom)
nebezpečí bylo možno odvrátit jinak
byla tu povinnost nebezpečí snášet

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Nutná obrana

Nutná obrana je takové jednání, kterým je odvrácen přímo hrozící nebo trvající útok na zákonem chráněný zájem

Může být intenzivnější než útok, neboť je nutná k jeho odvrácení.

Wybočení (exces) z nutné obrany

Exces intenzivní = obrana je zjevně nepřiměřená způsobu útoku (střelba po osobě, která se nachází na pozemku, aniž by zde byly okolnosti svědčící o bezprostředně hrozící agresi, po kapesním zloději aj.)

Exces extenzivní = nebyla současná s přímo hrozícím nebo trvajícím útokem (pokračování po odvrácení útoku – z obránce se stává útočník; předčasná obrana)

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Svolení poškozeného

je-li dáno **před jednáním** či **současně s jednáním** osoby čin páchající jinak trestný, **po jednání** pouze za předpokladu, že mohl pachatel důvodně předpokládat, že svolení by bylo dáno

osoba dávající svolení jej může dát toliko ve věcech, o nichž může **bez omezení oprávněně rozhodovat** (*můžeš vyhodit celý obývací pokoj – jsou tam pouze věci osoby dávající souhlas*)

vyjma svolení k lékařským zákrokům, jež jsou na základě poznatků lékařské vědy v souladu s právním řádem, nelze dát souhlas s ublížením na zdraví nebo usmrcením (*x státy, kde je povolena eutanázie*)

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Přípustné riziko

„bez rizika není možný pokrok“

výkon společensky prospěšné činnosti, jíž je ohrožen nebo porušen zájem chráněný trestným zákonem, nelze – li společensky prospěšného výsledku dosáhnout jinak

není přípustným rizikem, když

- činnost ohrozí život nebo zdraví člověka, aniž by jí byl dán souhlas v souladu se zákonem (experimentální lékařský zákrok, k němuž osoba nedala souhlas)
- výsledek činnosti neodpovídá míře rizika (riziko vyšší než přínos)
- činnost je v rozporu s právními předpisy, veřejným pořádkem, zásadami lidskosti, přičí se dobrým mravům

Trestní odpovědnost

Okolnosti vylučující protiprávnost

Oprávněné užití zbraně

Použití zbraně v mezích stanovené zvláštními předpisy, typicky se jedná o zákonné použití zbraně ozbrojenými a bezpečnostními sbory (policie, vojenská policie) nebo obecní policií, která je však toliko orgánem obce

Ukázka zákonného textu (§ 56 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o policii České republiky)

Policista je oprávněn použít zbraň

- a) v nutné obraně nebo v krajní nouzi,*
- b) jestliže se nebezpečný pachatel, proti němuž zakročuje, na jeho výzvu nevzdá nebo se zdráhá opustit svůj úkryt,*
- c) aby zamezil útěku nebezpečného pachatele, jehož nemůže jiným způsobem zadržet,*
- d) nelze-li jinak překonat aktivní odpor směřující ke zmaření jeho závažného zákroku,*
- e) aby odvrátil násilný útok, který ohrožuje střežený nebo chráněný objekt anebo prostor,*
- f) nelze-li jinak zadržet dopravní prostředek, jehož řidič bezohlednou jízdou vážně ohrožuje život nebo zdraví osob a na opětovnou výzvu nebo znamení dané podle jiného právního předpisu¹⁰) nezastaví,*
- g) jestliže osoba, proti níž byl použit donucovací prostředek hrozba namířenou střelnou zbraní nebo varovný výstřel, neuposlechne příkazu policisty směřujícího k zajištění bezpečnosti jeho vlastní nebo jiné osoby, nebo*
- h) ke zneškodnění zvířete ohrožujícího život nebo zdraví osoby.*

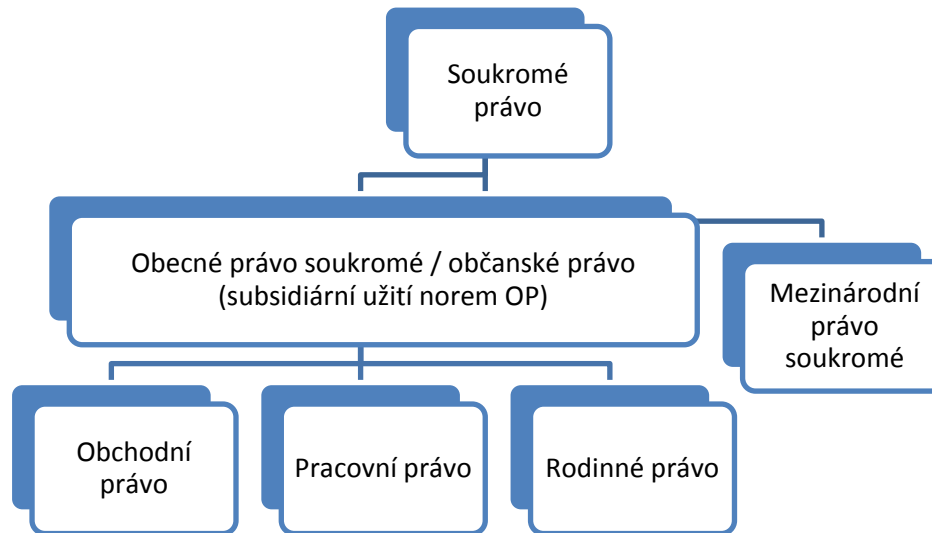
občanské právo-základy

právní předpis

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Soukromé právo

-užíván synonymicky jako právo občanské, ale jde o širší pojem

občanské právo-základy

Systematika občanského zákoníku

Systematika OZ vychází z ABGB 1811 a z občanského zákoníku československého z roku 1938:

Část první – OBECNÁ ČÁST § 1 – 654

Část druhá – RODINNÉ PRÁVO § 655 – 975

Část třetí – ABSOLUTNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA § 976 – 1720

Část čtvrtá – RELATIVNÍ MAJETKOVÁ PRÁVA § 1721 – 3014

Část pátá – USTANOVENÍ SPOLEČNÁ, PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ § 3015 – 3081

Subjekty občanského práva = osoby; nositelé práv a povinností
osoby fyzické a osoby právnické

Právní osobnost (§ 15 OZ) *právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti*

Svéprávnost (§ 16 OZ) *„Svéprávnost je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).“*

občanské právo-základy

Fyzické osoby

člověk má právní osobnost (do 31. 12. 2013 právní subjektivitu) od narození až do smrti je plně svéprávným (do 31. 12. 2013 způsobilým k právním úkonům) **zletilostí**, tj. dovršením věku 18 let

NAROZENÍ

nasciturus

za splnění podmínek (**je to v souladu s jeho zájmy, byl prokazatelně počat a narodí se živý**) se na něj hledí jako na již narozeného (§ 25) v pochybnostech je stanovena vyvratitelná domněnka, že se dítě narodilo živé, nenarodí-li se však živé, hledí se na něho jakoby nikdy nebylo

SMRT

myslí se nevratná mozková smrt

Smrt se určuje buď **důkazem smrti** nebo **prohlášením za mrtvého** (buď dle § 26/2 nebo dle domněnky smrti § 71 a násl.)

občanské právo-základy

Důkaz smrti

smrt člověka se prokazuje **veřejnou listinou po prohlédnutí těla mrtvého** stanoveným způsobem (tj. úmrtním listem)

nelze-li tělo takto prohlédnout, prohlásí **soud** člověka za mrtvého i bez návrhu, pokud byl člověk obětí takové události, že se jeho smrt **vzhledem k okolnostem jeví jako jistá** + soud v rozhodnutí určí den, který platí za den smrti.

Př: Při letecké havárii se letadlo zřítí do moře. Prokáže-li se, že letadlem cestovala určitá osoba, přichází v úvahu důkaz smrti

Domněnka smrti

soud prohlásí za mrtvého člověka, **o němž lze mít důvodně za to, že zemřel**, a určí den, který se pokládá za den jeho smrti, na návrh osoby, která na tom má právní zájem

Př. Účastník individuální cesty do Afghánistánu byl unesen teroristy a od únosu o něm není žádná zpráva. Pak může být po uplynutí stanovené doby (zpravidla sedmi let) prohlášen za mrtvého, navrhne-li to soudu např. jeho manželka

občanské právo-základy

prohlášení za mrtvého, nevylučuje důkaz, že zemřel dříve nebo později, anebo že je ještě naživu, zjistí-li se, že je naživu, k prohlášení za mrtvého se nepřihlíží; **manželství nebo registrované partnerství se však neobnovuje**

5 let od konce roku, v němž došlo k prohlášení za nezvěstného – u člověka, který byl prohlášen za nezvěstného

7 let od konce roku, v němž se objevila zpráva, z níž lze usuzovat, že je ještě na živu – u člověka, který nebyl prohlášen za nezvěstného, ale není o něm známo, kde se zdržuje ani nepodal o sobě zprávu

3 roky od konce roku, v němž se o něm objevila poslední zpráva- u člověka, který se stal nezvěstný v důsledku události, při níž byl v ohrožení života větší počet osob
ti, kdo se stali nezvěstnými jako nezletilí – lze prohlásit až uplynutím **25 let od jejich narození**

občanské právo-základy za přestupky

domněnka současné smrti

závisí-li právní následek na skutečnosti, že určitý člověk přežil jiného člověka, a není-li jisto, který z nich zemřel jako první, má se za to, že všichni zemřeli současně

domněnka místa úmrtí

není-li známo, kde člověk zemřel, má se za to, že se tak stalo tam, kde bylo nalezeno jeho tělo
za místo, kde zemřel člověk prohlášený za mrtvého, platí to, kde naposledy pobýval živý

Rozdíl mezi **důkazem smrti** - soud určí den, který nepřežil, a **domněnkou smrti** – soud určí den, kdy se **má za to**, že jej nepřežil.

občanské právo-základy

NEZVĚSTNOST

Nezvěstnost je zvláštním statusovým stavem – viz § 66-70 OZ

soud může prohlásit za nezvěstného **svéprávného** člověka, který opustil své bydliště, nepodal o sobě zprávu a není o něm známo, kde se zdržuje

pouze na návrh osoby, která na tom má právní zájem – zejména manžela, spoluvlastníka, zaměstnavatele, korporace, na níž má tento člověk účast
pozbytí účinků prohlášení za nezvěstného: jeho návratem, jmenováním správce jmění, dnem, který platí za den smrti (§ 68 OZ)

ZMĚNA POHLAVÍ § 29 OZ

Kodex obsahuje výslovnou úpravu institutu změny pohlaví člověka, která nastává chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů. NOZ považuje změnu pohlaví za zásah do osobnosti – změna je tedy možná v důsledku lékařského zákroku, zapisuje se do matriční knihy.

Stanoví, že změna pohlaví nemá vliv na osobní stav člověka, ani na jeho osobní a majetkové poměry. Manželství nebo registrované partnerství však změnou pohlaví zaniká.

občanské právo-základy)

SVÉPRÁVNOST (dříve způsobilost k právním úkonům)

je způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (způsobilost právně jednat)

plně svéprávným se člověk stává zletilostí

zletilost se nabývá dovršením 18 let

před dosažením zletilosti se plné svéprávnosti nabývá:

uzavřením manželství – **svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.**

přiznáním svéprávnosti/zletilosti soudem (emancipace)

NEZLETILÍ

platí vyvratitelná domněnka: „Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku“

POSTUPNÉ NABÝVÁNÍ OD ÚPLNÉ NEZPŮSOBILOSTI AŽ PO PLNOU ZPŮSOBILOST (zásada: člověk je spíše způsobilý k právním úkonům než naopak)

Př. Když dítě má 10 let, ale je rozumově vyspělé na 3 roky – nebude vázán – to platí i za současného stavu. Naopak pokud 10letý chlapec je prokazatelně rozumově vyspělý na 15 – dřívější úprava to neumožňovala, naopak dle nové bude takovéto jednání platné

občanské právo-základy

ROZUMOVÁ VYSPĚLOST: SCHOPNOST POSOUDIT NÁSLEDKY VÉHO JEDNÁNÍ (uvědomit si veškeré – i negativní - důsledky)

VOLNÍ VYSPĚLOST: SCHOPNOST SVÉ JEDNÁNÍ OVLÁDNOUT (tj. jednat adekvátně situaci)

NUTNO POSUZOVAT OBJEKTIVNĚ - PRŮMĚRNÝ NEZLETILEC URČITÉHO VĚKU

pro posuzování rozumové a volní vyspělosti k právnímu jednání se využívá:

typ právního jednání – zda bezformální a ihned plněno

druh nabyté věci a její hodnotu

společenské důsledky jejího nabytí (zda nenarušují sociální či majetkový status nezletilce)

občanské právo-základy

souhlas zákonného zástupce

souhlasí-li zákonný zástupce, aby nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, něco učinil – **jednotlivý čin** nebo **komplex jednání** – tento komplex musí být vždy vztažený k určitému účelu, je nezletilý schopen v **mezích souhlasu sám právně jednat**, pokud to není zákonem zvlášť zakázáno

náročnost a rozsah jednání nezletilého **nesmí vybočovat z mezí zvyklostí společenského života**

souhlas může být následně omezen i vzat zpět

Př.: Matka přivede do obchodu s elektronikou dvanáctiletého syna, dá mu svoji platební kartu a řekne: „Ať si koupí, co chce,“ a odejde ke kadeřníkovi. Syn si vybere mobilní telefon za 25 000 Kč a zaplatí jej. Nebude již možné namítat neplatnost smlouvy z toho důvodu, že nezletilý neměl souhlas ke koupi určité věci nebo že chyběl souhlas jeho otce.

občanské právo-základy

souhlas zákonného zástupce k provozování obchodního závodu

udělí-li zákonný zástupce nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, **souhlas k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti**, stává se nezletilý způsobilý k jednáním, jež jsou s touto činností spojena vzhledem k závažnosti tohoto opatření pro nezletilé se k platnosti souhlasu se vyžaduje **přivolení soudu** – to nahrazuje podmínku určitého věku, pokud je stanovena pro výkon určité výdělečné činnosti

souhlas může zákonný zástupce **odvolat jen s přivolením soudu**

Pracovně právní ustanovení

závislá **práce nezletilých mladších než 15 let** nebo **nezletilých, kteří neukončili povinnou školní docházku**, je **zakázána** – tito nezletilí mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost za podmínek stanovených jiným právním předpisem.

nezletilý, který **dovršil 15 let** a **nebo ukončil povinnou školní docházku**, se může zavázat k výkonu závislé práce podle jiného právního předpisu

nezletilý, který nedovršil věk 16 let, může sám uzavřít pracovní smlouvu, avšak jeho **zákonný zástupce může zasáhnout a rozvázat pracovní poměr či smlouvu o výkonu práce**, zvolil si nezletilý takové zaměstnání, které je na újmu jeho vzdělání, vývoji nebo zdraví

občanské právo-základy

Právní osoby

§ 20 odst. 1: „Právní osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož osobnost zákon uznává“.

postup vzniku: ustavení → vznik

ustavení: zakladatelské právní jednání – přijetí stanov nebo jiné smlouvy (více osob), zakladatelská listina (když to připustí zákon – 1 osoba), zákon, jiný způsob

vznik: *registrační princip* – vznik dnem registrace (§ 126 – výjimky), po vzniku se nelze domáhat, že PO nevznikla, lze prohlásit za neplatnou (vstup do likvidace, důvody v § 129)

Zrušení PO může nastat:

právním jednáním (rozhodnutím příslušného orgánu PO), uplynutím doby, rozhodnutím orgánu veřejné moci (viz § 172), dosažením účelu, z dalších důvodů stanovených zákonem (§ 168)

Zrušení může být:

s likvidací, zaniká-li PO bez právního nástupce

bez likvidace, nabývá-li celé jmění zrušované PO právního nástupce (např. při přeměně)

Zánik PO nastává

u PO zapsaných do VR dnem výmazu z VR (§ 185)

u PO nepodléhajících zápisu skončením likvidace (§ 186)

občanské právo-základy

Právní osoby

= právní osobnost a způsobilost právně jednat vznikají v jednom okamžiku – vznikem a končí zánikem

= způsobilost právně jednat se přičítá osobě, která je za právnickou osobu oprávněna jednat

Úprava v zákoně č. 89/2012 Sb.

Obchodní korporace

Korporace: (dříve: ObchZ., nyní: ZOK) obchodní společnosti
družstva

Spolky (dříve: z. o sdružování občanů, nyní: OZ)

Nadace

Fundace:

Nadační fondy

občanské právo-věcná práva

právní předpis

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Část II. § 979 - 1474

věcná práva

-**absolutní** – působí proti všem „erga omnes“

X

práva závazková

-**relativní** – působí mezi stranami „inter partes“

občanské právo-věcná práva

obsah jednotlivých věcných práv

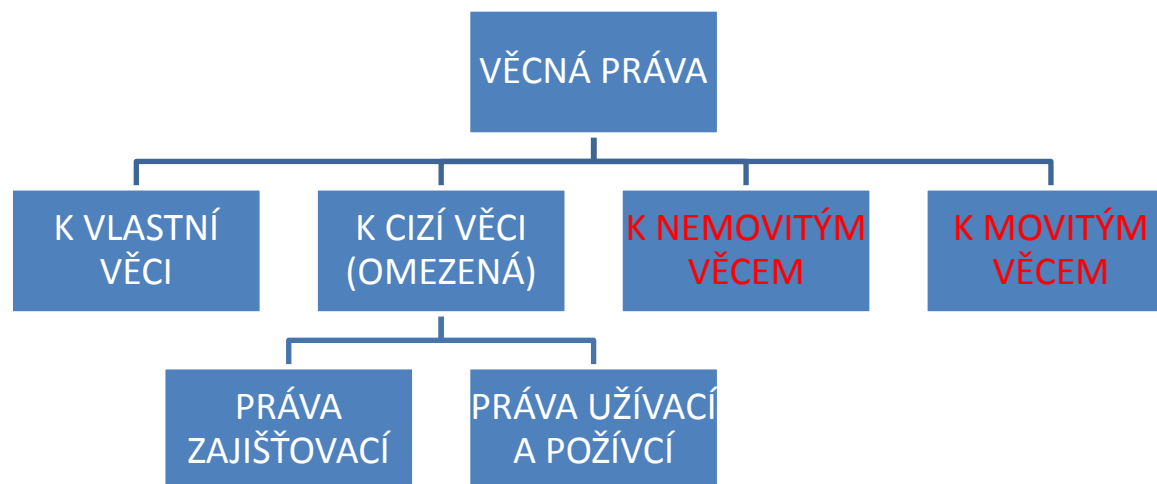
držba: právo vlastnické a jiná majetková práva, která připouštějí trvalý nebo opakovaný výkon

vlastnické právo: všechny věci

právo stavby: jen pozemek

věcná břemena: *služebnosti* (věci obecně), *reálná břemena* (věci evidované ve veřejném seznamu)

zadržovací právo: movité věci

občanské právo-věcná práva

Věci podle občanského zákoníku

ROZDĚLENÍ VĚCÍ

hmotné a nehmotné § 496

hmotná věc je ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu

režim hmotných věcí se přiměřeně použije i na ovladatelné přírodní síly, které však nejsou hmotnou věcí (§ 497)

nehmotná věc je právo, jehož povaha to připouští a jiná věc bez hmotné podstaty

(pohledávka, oprávnění odpovídající služebnosti, služebnost, software, zaknihovaný CP, receptury, ochranné známky, obchodní tajemství)

některá práva se mohou chovat jako věci, jiné nikoliv – např. právo uzavřít manželství, právo na soukromí a osobnostní práva nemohou být věci, zatímco práva majetková ano (typicky právo stavby)

občanské právo-věcná práva

nemovité – nemovité věci nelze přemístit bez zhoršení jejich podstaty, nově jsou nemovitými věcmi i některá práva, dle § 498 jsou nemovitými věcmi:

- pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým určením, jakož i věcná práva k nim
- práva, která za nemovité věci prohlásí zákon (např. právo stavby – „*Právo stavby a jiná věcná práva jsou nemovitou věcí.*“)
- stanoví-li jiný právní předpis, že určitá věc není součástí pozemku, a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá
- jiná (zvláštní) součást objektivní reality, kterou za nemovitou věc označí zákonjde zejména o **jednotku** podle § 1159, která je věcí nemovitou

stavba spojená se zemí pevným základem, která není podle práva účinného ke dni 31. 12. 2013 součástí pozemku, na němž je zřízena, a je ke dni 1. 1. 2014 ve vlastnictví osoby odlišné od vlastníka pozemku, se v tento den nestává součástí pozemku a je nemovitou věcí

movité - všechny ostatní věci, ať je jejich podstata hmotná nebo nehmotná

občanské právo-věcná práva

Zvíře

zvířeti, jakožto živému tvorovi nadanému smysly, se přičítá zvláštní význam a hodnota (např. náklady převyšující cenu zvířete vynaložené na péči o zdraví zvířete nejsou považovány za neúčelné § 2970 OZ)

živé zvíře tedy není věcí v právním smyslu, ale mrtvé zvíře už ano od člověka se odlišuje tím, že je sice také nadáno smysly, ale není nadáno rozumem (§ 19), nepřisluší mu tak přirozená práva ustanovení o věcech se na živé zvíře použije jen obdobně a pouze v rozsahu, ve kterém to neodporuje povaze zvířete soukromé právo považuje za zvířata nejen obratlovce, ale i bezobratlé, jsou-li schopni cítit bolest nebo stres (např. včely) – oproti veřejnoprávnímu hledisku, kde se za zvíře považuje jen obratlovec (zákon 246/1992 na ochranu zvířat) úprava se zabývá také vystupováním zvířat ve vlastnických vztazích a ve vztahu k pánovi, tento vztah je chráněn a je přihlíženo k emoční vazbě

občanské právo-věcná práva

SOUČÁST VĚCI (§ 505)

= vše, co k ní podle její povahy náleží a co nemůže být od věci odděleno, aniž se tím věc znehodnotí u věcí movitých i nemovitých

např. auto a motor, prsten a kámen, sluchátko a telefon

Znehodnocením věci se rozumí nejen její zničení či poškození, ale také její funkční znehodnocení – tedy stav, kdy je věc odňata svému hospodářskému nebo společenskému účelu

součást pozemku § 506

Součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení, s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech. Není-li podzemní stavba nemovitou věcí, je součástí pozemku, i když zasahuje pod jiný pozemek.

občanské právo-věcná práva

PŘÍSLUŠENSTVÍ VĚCI (§ 510)

příslušenství věci je vedlejší věc vlastníka věci hlavní, je-li účelem vedlejší věci, aby se jí trvale užívalo s věcí hlavní v rámci jejich hospodářského určení (trezor a klíč, auto a nářadí, TV a ovladač), oproti součásti věci však jde o dvě samostatné věci

určené individuálně (jednotlivě) a genericky (druhově)

individuálně určené - charakterizovány určitými individuálními znaky, vlastnostmi, které nejsou typické pro jiné věci téhož druhu, rozeznatelné od jiných (originál obrazu, pozemek – parcelní číslo a katastrální území, bankovka označená sériovým číslem)

genericky určené - nejsou charakterizovány žádnými zvláštními znaky, vlastnostmi (pšenice, písek, voda) (vymezeny podle počtu, míry, váhy)

rozhodující je vůle stran a povaha právního jednání (např. peníze mohou být jak individuálně – historická bankovka, tak i genericky určené – zákonné platidlo)

(dle některých teorií nelze hovořit o genericky určených věcech – jedná se totiž o vymezení předmětu závazku, nikoli o věc)

význam dělení: různé druhy právních jednání (nájem – věc individuálně určená, po skončení vztahu právo na vrácení stejné věci X zápůjčka – zastupitelné – půjčím 100 Kč, dostanu zpět 5x20 Kč), rozdílný okamžik vzniku některých práv, vliv zániku těchto věcí na trvání povinnosti plnit (druhově určené věci nezanikají – shoří mi 10 kg pšenice, vrátím jiných 10 kilo)

občanské právo-věcná práva

Držitel

ten, kdo vykonává právo pro sebe (§ 987)

Má-li se jednat o držbu, musí majetkové právo
**být převoditelné na jiného, a
připouštět trvalý nebo opětovný, resp. opakovaný výkon**

Pojmové znaky držby

faktická možnost vykonávat právo (*corpus possessionis*)

úmysl vykonávat právo pro sebe (*animus possidendi*)

občanské právo-věcná práva

DRUHY DRŽBY

řádná držba (§ 991): taková, která se zakládá na platném právním titulu. Kdo se ujme držby bezprostředně, aniž tím ruší cizí držbu, nebo kdo se ujme držby z vůle předchozího držitele nebo na základě výroku orgánu veřejné moci, je řádným držitelem

poctivá držba (§ 992): kdo má z přesvědčivého důvodu za to, že mu náleží právo, které vykonává, je poctivý držitel. Nepoctivě drží ten, kdo ví nebo komu musí být z okolností zjevné, že vykonává právo, které mu nenáleží

pravá držba (§ 993): neprokáže-li se, že se někdo vetřel v držbu svémocně, nebo že se v ni vloudil potajmu nebo lstí, anebo že někdo usiluje proměnit v trvalé právo to, co mu bylo povoleno jen výprosou, jde o pravou držbu
domněnka, která splňuje všechny tři uvedené kvality, je označována za kvalifikovanou, tudíž právem chráněnou – kvalifikovaná držba může vést k vydržení
kvalifikovanost držby se předpokládá: má se za to, že držba je řádná, poctivá a pravá (§ 994)

občanské právo-věcná práva

Vlastnictví

§ 1011 NOZ

Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.

Nezávislost

Vlastník nakládá s předmětem svého VP volně, přímo svou mocí, která je nezávislá na moci jiného, omezeno zákonem a subjektivními právy ostatních

Jednotnost

Sepětí pozitivní a negativní stránky VP (pozitivní: vlastník může s věcí zpravidla nakládat jakýmkoliv způsobem podle libosti, negativní: zabránit každému, aby jeho věc zneužíval nb na ni jinak působil (ius exclusionis)

Úplnost

Zdůrazněním, že vlastník může se svou věcí nakládat libovolně (může na ni působit nebo nepůsobit) a jiné z působení vyloučit

Tím je vymezen obsah VP (nikoliv tedy neúplným výčtem vlastnickových oprávnění dle § 123 SOZ (držet, požívat, užívat atd.)

Elasticita

promine-li právní důvod omezení, obnoví se bez dalšího vlastníkovu oprávnění v původním rozsahu

Trvalost

K zániku může dojít pouze z některého zákonem daného důvodu, právo nezaniká, pokud vlastník pozbude některých svých oprávnění

občanské právo-věcná práva

ŽALOBY NA OCHRANU VLASTNICKÉHO PRÁVA

žaloba na vydání věci (Actio rei vindicatio) (§1040, 1041)

nutná individualizace věci

nelze-li individualizovat a věc byla smíšena s jinými věcmi téhož druhu (zejména peníze, CP na doručitele), lze se dožadovat vydání, pouze pokud lze vlastnického práva seznat a rovněž nedostatek dobré víry druhé osoby (např. bankovky konkrétního výrobního čísla, pokud jen víme, že jsme měli bankovky v hodnotě 10.000,- Kč, nelze indikovat)

žaloba zápůrčí, negatorní (actio negatoria) (§1042)

žalobce požaduje zdržení se určitého chování, např. nerušit souseda imisemi

Dědění

právní předpis

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Dědictví

je právem na pozůstalost nebo na poměrný díl z ní (§1475 OZ)

Pozůstalost je pojata jako jmění zůstavitele k okamžiku zůstavitelovy smrti, resp. jako ta jeho část, která je způsobilá přejít na dědice jako na právního nástupce, zatímco **dědictví** je to z pozůstalosti, co skutečně připadá jako jmění osobě, která je dědicem.

Předpoklady dědění

- Smrt zůstavitele
- Existence pozůstalosti
- Dědická způsobilost – způsobilý dědic
- Dědický titul

Dědění-předpoklady

Smrt zůstavitele (viz přednáška osoby)

Existence pozůstalosti

- ❑ zůstavitel musí zanechat nějaký majetek, aby bylo co dědit
- ❑ pokud po sobě zůstavitel zanechá majetek nepatrné hodnoty, tak soud dědické řízení z moci úřední zastaví (§ 153 zák. o zvláštních řízeních soudních, „ZŘS“)
- ❑ do dědictví spadají jak aktiva, tak i pasiva zůstavitele. Jedná se o univerzální nástupnictví a není možné, aby dědic aktiva z dědictví přijal a pasiva odmítl.
- ❑ pozůstalost tvoří veškeré jmění zůstavitele v okamžiku jeho smrti, které je způsobilé přejít na právního nástupce (hodnoty, které jsou ocenitelné a mohou být předmětem prodeje)

Dědění-předpoklady

Dědická způsobilost = způsobilým dědicem může být fyzická osoba, právnická osoba i stát

FO -způsobilost stát se dědicem vzniká obecně narozením člověka. Na počaté dítě se hledí jako již na narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům (§ 25 OZ). Nenarodí-li se živé, hledí se na něj, jako by nikdy nebylo. Způsobilost stát se dědicem zaniká u fyzické osoby její smrtí.

PO- i ta, která má teprve vzniknout, vznikne-li do 1 roku od smrti zůstavitele

STÁT-povolal-li jej zůstavitel závětí, nepořídil-li zůstavitel žádné platné pořízení pro případ smrti ve prospěch jiného dědice a není-li žádných zákonných dědiců

Dědění

Dědická nezpůsobilost

pouze FO

z dědického práva je vyloučen ten, kdo se dopustil činu povahy úmyslného TČ proti zůstaviteli, jeho předku, potomku nebo manželu nebo zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli, zejména tím, že zůstavitele k projevu poslední vůle donutil nebo lstivě svedl, projev poslední vůle zůstaviteli překazil nebo jeho poslední pořízení zatajil, zfalšoval, podvrhl nebo úmyslně zničil, ledaže mu zůstavitel tento čin výslovně prominul (§ 1481) – odpouštění musí být výslovně projevono,

- ❑ probíhá-li v den zůstavitelovy smrti řízení o rozvod manželství zahájené na zůstavitelův návrh podaný v důsledku toho, že se manžel vůči zůstaviteli dopustil činu naplňujícího znaky domácího násilí, je zůstavitelův manžel vyloučen z dědického práva jako zákonný dědic (§ 1482 odst. 1)

- ❑ byl-li rodič zbaven rodičovské odpovědnosti proto, že ji či její výkon zneužíval nebo že výkon rodičovské odpovědnosti z vlastní viny závažným způsobem zanedbával, je vyloučen z dědického práva po dítěti podle zákonné dědické posloupnosti (§ 1482 odst. 2)

Dědění

vydědění – zatímco dědická nezpůsobilost postihuje jakéhokoli dědice, pokud jde o fyzickou osobu, vydědění postihuje nepominutelného dědice, kterému náleží povinný díl, a tím je potomek

důvody vydědění

- neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nouzi
- o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl (většina vydědčujících listin napadnuta tvrzením, že šlo o odcizení přirozené, úspěšně)
- byl odsouzen za TČ svědčící o jeho „zvrhlé povaze“
- vede trvale nezřízený život – další neurčitý termín s prostorem pro subjektivismus (z judikatury alkoholismus, gamblerství..)
- **marnotratný dědic** za současné podmínky, že současně je jeho díl zůstaven jeho potomkům

Dědění

Odmítnutí dědictví

- Způsobilý dědic má v rámci své autonomie vůle právo po smrti zůstavitele dědictví odmítnout.
- Vyžaduje se výslovné prohlášení vůči soudu ve lhůtě do jednoho měsíce ode dne, kdy soud dědice vyrozuměl o jeho dědickém právu a jeho právu dědictví odmítnout i o následcích odmítnutí (§ 1487 OZ)
- Právo odmítnout v případě smrti dědice přechází ve lhůtě k odmítnutí na jeho dědice.
- Odmítnutí s výhradou, podmínkou, je neplatné.

Vzdání se dědictví

- Dědic, který neodmítl, se může dědictví v dědickém řízení vzdát ve prospěch jiného dědice (dědictví nelze odmítnout ve prospěch jiné konkrétní osoby)
- Lze se vzdát v jakémkoli rozsahu.
- Podmíněno souhlasem druhé strany.
- Změna se nesmí dotknout práv třetích osob.

Dědění

Zřeknutí se dědického práva (§ 1484 an.)

- Předpokládaný dědic se ještě za života zůstavitele smluvně zřekne svého práva stát se dědicem.
- Nepominutelný dědic se zříká i svého práva na povinný díl.
- Rozsah zřeknutí dispozitivní.
- Smlouva může být úplatná i bezúplatná.
- Nenabude-li ten, v jehož prospěch se presumptivní dědic zřekl, platí, že nabude presumptivní dědic (dispozitivní).
- Může být alternativní řešení následně žádoucího započtení na dědický podíl (presumptivní dědic již za života zůstavitele něco obdržel).
- Forma smlouvy - veřejná listina, zrušení prostá písemná

Dědění

Závěť – projev vůle zůstavitele, má přednost před děděním ze zákona

Zákon – pokud neexistuje závěť, nebo pokud nedopadá ustanovení závěti na všechny zůstavitelův majetek

Dědická smlouva – novinka, posiluje zůstavitelovu volnost při rozhodování o jeho majetku pro případ smrti, nejsilnější dědický titul, forma veřejné listiny (jinak se posoudí jako závěť), nelze pořídit o celé pozůstalosti ($\frac{1}{4}$ musí zůstat volná – lze předat závětí stejné osobě)

- ❖ Důvody dědění mohou působit i vedle sebe
- ❖ Stejný dědic může být povolán na základě smlouvy, závěti i ze zákona.

Dědění

Závěť

Závěť je odvolatelný projev vůle, kterým zůstavitel pro případ své smrti osobně zůstavuje jedné či více osobám alespoň podíl na pozůstalosti, případně i odkaz (§ 1494 OZ)

Výklad závěti

slova použitá v závěti se vykládají podle jejich obvyklého významu, ledaže se prokáže, že si zůstavitel navykl spojovat s určitými výrazy zvláštní, sobě vlastní smysl

schopnost pořídit závěť je vázána na **svéprávnost** (způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem – právně jednat – obdoba způsobilosti k právním úkonům).

Plná svéprávnost se nabývá zletilostí (18 let), popř. přiznáním svéprávnosti (emancipací), nebo uzavřením manželství.

kdo **dovršil 15 let** a dosud nenabyl plné svéprávnosti, může pořizovat závěť bez souhlasu zák. zástupce formou veřejné listiny (§ 1526)

Dědění

kdo byl ve svéprávnosti omezen tak, že není způsobilý pořizovat, může přesto platně pořídit v jakékoli formě, pokud se uzdravil tak, že je schopen projevit vlastní vůli (§ 1587)

kdo byl ve svéprávnosti omezen, může v rámci omezení pořizovat jen formou veřejné listiny

kdo byl ve svéprávnosti omezen pro závislost na alkoholu, drogách nebo hracích automatech, může v rozsahu omezení pořizovat v jakékoli formě, nejvýše však o ½ pozůstalosti, zbytek případně zákonným dědicům (ne pokud je jediným zák. dědicem stát, pak může pořídit o celé pozůstalosti) - § 1528/2

Dědění

Forma závěti

závěti pořizované soukromě (soukromá listina)

holografní – psané zůstavitelovou vlastní rukou, napsané beze svědků, celá vlastní rukou a vlastní rukou i podepsána (§ 1533)

alografní – (alografní obecné) jsou napsané jakkoli jen ne vlastní rukou, zůstavitel musí však vlastní rukou podepsat a před 2 svědky současně přítomnými prohlásit, že listina obsahuje jeho poslední vůli (svědci nemusí znát obsah závěti)

nevidomé osoby – (alografní zvláštní) 3 současně přítomní svědci, listina musí být nahlas přečtena svědkem, který závěť nepsal, zůstavitel potvrdí, že listina obsahuje jeho poslední vůli

osoba se smyslovým postižením a nemůže-li číst nebo psát – 3 současně přítomní svědci, obsah listiny musí být tlumočen svědkem, který závěť nepsal „zvláštním způsobem dorozumívání“ = dorozumívací prostředky neslyšících a hluchoslepých osob; všichni svědci musí ovládat způsob dorozumívání, kterým je obsah listiny tlumočen; zůstavitel zvoleným způsobem potvrdí, že jde o jeho poslední vůli

Dědění

závěti pořizované veřejně (veřejná listina)

nejen forma notářského zápisu

kdo sepisuje veřejnou listinu o závěti, přesvědčí se, zda se projev poslední vůle děje s rozvahou, vážně a bez donucení

zachycuje-li veřejná listina projev vůle osoby při právním jednání a je-li jednajícím podepsána, zakládá to vůči každému **plný důkaz o takovém projevu vůle**

X

pravost a platnost soukromé listiny (vlastní rukou psané závěti) musí **prokázat ten, kdo se jí dovolává**

Dědění

dědická smlouva

- dvoustranné právní jednání, kterým jedna strana (zůstavitel) povolává bezúplatně nebo za úplatu druhou stranu za dědice své pozůstalosti nebo její části a druhá strana své ustavení přijímá
- strany se mohou ustavit navzájem, povolat za dědice třetí osobu
- dědic má právo dědictví odmítnout nebo žádat soupis pozůstalosti
- smlouva nemůže být jednostranně změněna nebo zrušena
- dědická smlouva MUSÍ být pořízena ve formě veřejné listiny (za současného stavu notářský zápis)

odkaz (a rozdíl oproti dědictví)

- dědictví reprezentuje podíl na pozůstalosti
- odkazem zůstavitel pouze zůstavuje z dědictví určitou věc nebo několik věcí určitého druhu, odkazovníku nenáleží dědictví, tj. pozůstalost ani podíl na ní (§ 1477)
- odkazovník není účastníkem dědického řízení
- odkazovník není odpovědný za dluhy zůstavitele
- odkazy připadají k tíži všem dědicům podle poměru jejich podílů, a to i tehdy, byla-li odkázána věc náležející jednomu ze spoludědiců (§ 1597)
- každému z dědiců musí zůstat z hodnoty dědictví alespoň 1/4 odkazu nezatížená

Dědění ze zákona

6 dědických tříd

První třída dědiců (§ 1635)

*Dědí zůstavitelovy **děti** a jeho **manžel**, každý z nich stejným dílem.
Nedědí-li některé dítě, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti;
totéž platí o vzdálenějších potomcích téhož předka. (= **PRÁVO neomezené
REPREZENTACE**)*

Reprezentační právo znamená, že pokud například z důvodu předemřetí nebo odmítnutí dědictví některým z dětí toto dítě nedědí, nedochází k přírůstku (akrescenci) po něm uprázdněného dědického podílu k podílu jiných dědiců této skupiny, ale jeho dědický podíl přechází na jeho děti, není-li jich další jeho potomky v sestupné linii.

Dědění ze zákona

Druhá třída dědiců (§ 1636)

Nedědí-li zůstavitelovi potomci, dědí ve druhé třídě manžel, zůstavitelovi rodiče a dále ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.

Dědici druhé třídy dědí stejným dílem, manžel však vždy nejméně polovinu pozůstalosti.

Osoby spolužijící nemohou však ve druhé třídě dědit samy.

Ve druhé dědické třídě se neuplatňuje reprezentační právo.

Pokud ve druhé třídě nedědí manžel ani rodiče zůstavitele, nastupují dědicové ve třetí dědické třídě.

Dědění ze zákona

Třetí třída dědiců (§ 1637)

Nedědí-li manžel ani žádný z rodičů, dědí ve třetí třídě stejným dílem zůstavitelovi sourozenci a ti, kteří žili se zůstavitelem nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí ve společné domácnosti a kteří z tohoto důvodu pečovali o společnou domácnost nebo byli odkázáni výživou na zůstavitele.

*Nedědí-li některý ze sourozenců zůstavitele, nabývají jeho dědický podíl stejným dílem jeho děti. (= **PRÁVO omezené REPRESENTACE**)*

U sourozenců se uplatní reprezentační právo, tzn. nedědí-li žádný ze sourozenců zůstavitele, nedochází k přírůstku jejich uprázdněného podílu ve prospěch osob spolužijících, ale tento podíl přechází na děti sourozenců – ty si jej rozdělí rovným dílem

Dědění ze zákona

Čtvrtá třída dědiců (§ 1638)

*Nedědí-li žádný dědic ve třetí třídě, dědí ve čtvrté třídě stejným dílem **prarodiče** zůstavitele.*

Také se vychází z principu, že všichni prarodiče dědí rovným dílem, to znamená jednu čtvrtinu a případně uvolněný jeden podíl přirůstá poměrně všem ostatním.

Dědění ze zákona

Pátá třída dědiců (§ 1639)

*(1) Nedědí-li žádný z dědiců čtvrté třídy, dědí v páté třídě jen **prarodiče rodičů** zůstavitele (tj. **prababičky, pradědečci zůstavitele**). Prarodičům zůstavitelova otce připadá polovina dědictví, prarodičům zůstavitelovy matky druhá polovina. Obě dvojice prarodičů se dělí rovným dílem o polovinu, která na ně připadá.*

(2) Nedědí-li jednotlivý člen dvojice, připadne uvolněná osmina druhému členu. Nedědí-li dvojice, připadne tato čtvrtina druhé dvojici téže strany. Nedědí-li ani jedna dvojice téže strany, připadá dědictví dvojicím druhé strany ve stejném poměru, v jakém se dělí o polovinu dědictví, která jim připadá přímo.

Důvod: prodlužující se věk – potřeba zajistit je ve stáří, náhlá a někdy i hromadná úmrtí mladých lidí

Dědění po rodových větvích – primárně se odlišuje otcova a matčina strana

Dědění ze zákona

Šestá třída dědiců (§ 1640)

(1) *Nedědí-li žádný z dědiců páté třídy, dědí v šesté třídě **děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele, každý stejným dílem.** - praneteře a prasynovci (vnuci sourozenců zůstavitele), strýcové a tety*

(2) *Nedědí-li některé z dětí prarodičů zůstavitele, dědí jeho děti.* - **bratrance a sestřenice zůstavitele (PRÁVO omezené REPRESENTACE)**

- je-li někdo se zůstavitelem příbuzný z více než z jedné strany, má z každé strany dědické právo, které by mu náleželo jako příbuznému z této strany (§ 1641)

Dědění – ochrana dědice před dluhy

Výhrada soupisu § 1706 – 1708 a další

Dědic má právo vyhradit si soupis pozůstalosti, uplatní-li je do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl. **Hradit dluhy zůstavitele do výše ceny nabytého dědictví bude dědic jen tehdy, pokud uplatní výhradu soupisu** (jinak by musel hradit i ze svého majetku). Stejně tomu bude, jestliže soud nařídí soupis pozůstalosti v zájmu osoby pod zvláštní ochranou.

Pokud se prokáže, že dědic úmyslně zatajil pozůstalostní majetek, nebo spojil části pozůstalosti s částmi svého majetku a nejde rozlišit, komu patří, ruší se od počátku účinky uplatnění výhrady soupisu (pokud k němu došlo), ledaže tomu tak bylo již před smrtí zůstavitele. (§ 1681, také další okolnosti, za nichž dojde ke zrušení účinků uplatnění výhrady soupisu).

Dědění –ochrana věřitele přede dluhy

Odloučení pozůstalosti § 1709 - § 1710

Věřitel je oprávněn navrhnout, předtím než soud potvrdí nabytí dědictví, aby pozůstalost zůstala odloučena od jmění dědice a byla **spravována jako oddělené jmění**.

Důvodem je, aby se dědicovi věřitelé neuspokojovali z majetku, který zde zanechal zůstavitel, a to na úkor věřitelů zůstavitele. Je-li dle soudu zřejmé, že není důvod k obavám věřitele, pak návrhu nevyhoví.

Shledá-li soud návrh důvodným, bez odkladu učiní opatření zajišťující pozůstalost (rozhodne o tzv. závěře pozůstalosti, které se užije namísto soudní úschovy) a provede se soupis a ocenění pozůstalosti.

Vyhovění návrhu na odloučení pozůstalosti má za **následek**, že věřitelé, kteří si odloučení vyžádali, se z odloučené pozůstalosti uspokojí. **Nemají** však již nárok se uspokojit z ostatního dědicova majetku, a to ani v případě, že dědic neuplatnil výhradu soupisu.

Odloučení **nemá dopad na ostatní dědice**.